

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 16.

V Ljubljani, v soboto 20. aprila 1901.

Letnik VI.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — **Naročnina** je za vse leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — **Dopisi** pošiljajo se uredništvu „Slov. Lista“ — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, **Gradišče štev. 15**. Uradne ure od ure 3—6 p.p. — **Oznanila** se računajo po navadni ceni.

Politika hinavščine.

Včasih uide kranjskim liberalcem kakšna resnična in odkritosrčna beseda z jezika, vendar redkokrat. Večinoma so članki po liberalnih listih samo zbirke grdih lažij in najpodlejše hinavščine. Resnično in odkritosrčno je bilo ta teden priznanje „Slov. Naroda“, da načela ločijo napredno-narodno stranko od katoliško-narodne stranke. Dokler je stara narodna stranka imela krščanstvo v svojem programu, trdila je vedno, da ni načelnih razlik, ampak da se gre v našem boju le za same osebnosti, ker hoče ta ali oni „klerikalec“ splavati kvišku. No, sedaj smo prišli do tega, da načela ločijo. In kakšna načela? Doslej smo Slovenci imeli za jedro svojega programa geslo: Vse za vero, dom, cesarja! Sedaj pa že „Narod“ smeši tiste, ki imajo še ta program, pravi, da so sleparji, in tedaj le tisti, ki se norčujejo iz tega programa, niso sleparji. Dobro vsi vemo, zakaj trdi „Narod“, da duhovščina ljudstvo slepi s tem programom. Zato, ker je v omenjenem častitem geslu omenjena vera. Vzemimo, da bi stalo mesto „vera“ — „naprednost“, ali pa „svoboda vesti“, pa bi bilo liberalcem všeč.

To odkritosrčno priznanje liberalcev glede načel in programa dovolj jasno kaže, kam pes taco moli. Sicer liberalni matadorji to sami prav dobro vedo, zakaj se gre; tako neumni niso, da bi verjeli „Narodu“, da „duhovščina hoče povsod vladati“, ali pa, da „hoče uničiti vse narodne prvoboritelje“, ali pa, da „hoče pokopati ves slovenski narod.“ Taki bedaki liberalci niso, da bi verjeli, da duhovščina in z njo zvezani moške laiki, ki se s ponosom prištevajo katoliško-narodni stranki, kar tako za kratek čas bijejo hudi boj zoper liberalce in žrtvujejo čas in denar in svojo kožo.

Ker liberalci vedo, da se bje boj za nasprotna si načela, načuditi se ne moremo po eni strani predrznosti liberalnih voditeljev, po drugi strani pa naivnosti in nerazsodnosti libe-

ralnih ovčic, ki capljajo za voditelji skoz drn in strn, da še vedno liberalni listi, ki se vsiljujejo ljudstvu za učitelje, nočejo odložiti krinke in da se te hvalijo s katoličanstvom svojih pristašev. Pri tem se jim seveda včasih primeri, da izrekó kakšno velikansko budalost. Tako n. pr. je pisal „Narod“ ta teden, da „ako popolnoma abstrahiramo od verskih nazorov in verskega prepričanja sta liberalcev katoliško prepričanje in njih katoliška zavest več vredna, kot prepričanje in zavest cele klerikalne stranke.“ Z drugimi besedami: Ako ne vpoštevamo vere, je vera liberalcev bolj katoliška, kakor ona, katero oznanjujejo učitelji katoliške cerkve. Slapiti ljudi z nelogičnimi kozli, to liberalcev ni sram, samo da morejo svojo liberalnost, katero se še bojé razodeti ljudstvu, nekoliko zagrniti s plaščem „katoliške zavesti.“ To so tedaj pristni farizeji, kačji rod, pobeljeni grobovi!

Hinavščino so uganjali liberalni poslanci tudi v slovensko-hrvatskem klubu na Dunaju, dokler jih niso tovariši izvohali in pognali. Liberalna klika, ki pognancem izreka zaupnico, s tem le dokazuje, da ji je hudo, ker se je nekoliko razkrila njena hinavščina, ali, kakor „Narod“ evfemistično pravi, politika samozatajevanja. Gotovo se bodo vkljub vsemu zavijanju katoliško-liberalnih očij sedaj odprle vse zatvornice zasramovanja duhovnov in vprizorila najbolj divja gonja zoper vero in na prospeh liberalne misli, a prav to — mi želimo. Kar je odprlo oči poslancem slovensko-hrvatskega kluba, to jih bode odprlo sčasoma tudi tistim, ki se danes še do tal klanjajo liberalnim malikom, ali pa bodo prisiljeni ti maliki odložiti politiko hinavščine in nastopiti proti veri javno kot vredni sinovi francoskih framonov. Zjasne se potem vremena Kranjcem.

Upati smemo, da se slovenski narod odvrne od liberalizma še preden bode prepozno. Odpad od Boga, na kar faktično, če tudi prikrito, z vso silo dela liberalizem, bi bil Slovencev prezgodnji grob.

Občinske volitve v Kranju.

Ker je zanimanje za prihodnje obč. volitve že splošno, porabimo to priliko, da seznanimo naše meščane z delovanjem sedanjega obč. odbora v preteklih treh letih. Ni naš namen, segati v predpretekle čase, ko se je napravila kanalizacija, tlak in so se uredili nasadi, ki so pravi kinč našega mesta; ne bomo tudi razmotrivali, kdo nam je pridobil gimnazijo in hranilnico. Le to lahko trdimo, da za vse te koristne naprave nimajo širokoustneži, ki se sedaj ponašajo z njimi po časopisih, prav nikakih zaslug! Takrat so bili v mestnem zastopu meščani, katerim sicer niso bili znani „parlamentarni običaji“, pa so vendar več koristnega ukrenili za mesto, nego sedanji občinski svetniki.

Kdor se je zanimal za mestno občino pred zadnjimi volitvami, je lahko opazil, da sili na površje stranka z izključno političnim programom. Tej stranki je bilo in je še danes zastopništvo v občini le sredstvo, da si pribori ali pa ohrani mandat v državnem ali pa v deželnem zboru. Da jim je bila stranka važnejša, kakor korist občine, pokazali so pri prvi priliki. Že pred zadnjimi volitvami so bili predloženi načrti za elektriko in vodovod, za kateri napravi bi se imela porabiti vodna sila, katero ima mesto zajamčeno v zemljiški knjigi. Ker pa eden njih pristašev izkorišča to vodno silo zase, postavila se je vsa stranka na noge, da prepreči izvršitev teh načrtov. Da bi meščani to škodo lažje pozabili, vnela jih je za vodovod iz Kokre. S tem vodovodom se je agitiralo pri zadnjih obč. volitvah. Posebno se je poudarjalo, da se je zdravstvena oblast izrekla zanj. Zakaj bi se ne? Dobro je vedla, da njena „aqua destilata“ ne bo nikdar trpela pod konkurenco tega vodovoda. Ni se jim posrečilo prodreti z njim pri volitvah, ker se polovica meščanov ni dala prepričati, da bi bil vodovod za 750.000 K cenejši, kakor pa oni za 150.000 K, za katero svoto bi se pa zraven napravila še električna razsvetljava. Tedaj

Kedaj je človek najbolj nesrečen?

Iz češčine poslovenil Svečan.

(Dalje.)

Jako poučen je prizor, kateri se je nekda vršil pred sodnijo. Pred sodnikom je stal morilec. Ko mu je sodnik naznanil, da je obsojen na smrt, vpraša ga hudodelec: „Kdo me to obsoja?“

„Jaz na podlagi postave!“

„Kdo pa je dal to postavo?“

„Državni zbor.“

„Kaj je to državni zbor?“

„To je zbor mož, kateri zastopajo ljudstvo.“

„So torej zaupniki ljudstva?“

„Tako je!“

„So tisti zaupniki ljudstva tudi ljudje?“

„Seveda so!“

„Vprašam vas torej: kdo je dal človeku pravico na smrt obsojati človeka? Ako bi jaz v tem trenutku imel to oblast, kakor vi, gospod sodnik, jaz bi vas na podlagi svoje pravice tudi obsodil na smrt.“

„Petdeset milijonov ljudi je dalo svojim poslancem oblast, postave dajati“, odgovoril je sodnik.

„In ako bi teh ljudi bilo sto in tisoč milijonov, jaz se ne podvržem prostovoljno nobeni človeški postavi, ker vsi ljudje na svetu so sebi enaki. Dokažite mi, gospod sodnik, da človek mora ubogati človeka! Jaz nobenega gospoda nad seboj ne poznam. Jaz sam sem svoj gospod, jaz sam sem svoj postavodajalec, jaz sam hočem soditi in obsojati.“

Sodnik v zadregi ne vedoč kaj bi z morilcem počel, konečno že malodušno reče: „To pravico človeku nad človekom je dal Bog.“

„Jaz v Boga ne verujem in zato ne poznam nobenega gospoda nad seboj.“

„Glejte, tako daleč smo že danes prišli, da nekateri ljudje pravijo: nočemo nad seboj niti Boga niti gospoda! In k takšnim ljudem moremo prišteti tudi urednika liberalnih „Slobodnih Glasov“, ki nam našega častivrednega duhovnika grdi in trdi, da vera je iznajdba duhovnikov. Oni hudodelec je imel popolnoma prav: če pustimo, da nekatera roka razbije prvo Mojzesovo tablo, potem tudi druge table, katera zapoveduje spoštovati stariše in pri miru pustiti tuje imetje ter življenje, potem v resnici človek zgublja pravico soditi in na smrt obsojati človeka. Jeden je gospod življenja človeškega in ta ni človek, ta

gospod more biti jedino Bog, iz katerega rok je človek izšel.

Ako dovoljujemo sramotiti našo vero in nesramno grditi sluge te vere v liberalnih listih, škodujemo le samim sebi. Kaj nam je konečno mar duhovnik kot oseba, on je sem prišel od drugod in za nekoliko let zopet odide. — Ž njegovo osebo mi nimamo kaj opraviti, toda njegova oseba je ob enem pooblaščenec verskega društva, čigar namen je: varovati naše koristi, naše pravim in sicer časne in tudi večne. Bog sam naše vere in naše cerkve ne potrebuje, vera in cerkev sta za nas; zavoljo tega more samo norec trditi, da tisti, ki liberalnih časnikov ne čita in v liberalni rog ne trobi, dela to le svojemu župniku na ljubo. Nikakor, ne župniku na ljubo, ampak le sebi in zmirom le sebi v korist.“

„Tako je, tako je“, oglasili so se zdaj skoraj vsi.

Gostilnica se je med kovačevim govorom čedalje bolj polnila. Krojač in občinski tajnik nista upala niti dihati. Celo gospod župan je semtertja razlogom kovačevim pritrdjeval. Trgovca Vaga se je tudi klonil na njegovo stran.

je bilo mesto ločeno v dva enaka tabora. Obe stranki sta kandidirali g. Šavnika za župana, dasi mu do takrat naši nasprotniki niso bili naklonjeni in so mu to svojo mržnjo kazali pri vsaki priliki. Da se je držal svojih starih prijateljev in svetovalcev, niso mu mogli odpustiti. Njega so delali krivega, da se njih stranka še ni popolnoma ukoreninila pri nas. Resnici na ljubo pa moramo izjaviti, da je bil župan do tedaj pri volitvah vedno nevtralen ter je prepuštil občanom, da so si izvolili odbornike ali pa poslance, do katerih so imeli največ zaupanja.

Tembolj nas je presenetil njegov nastop pri zadnjih obč. volitvah. Premislil se je čez noč in stopil v vrste naših nasprotnikov. Posodil jim je firmo svojega 23letnega županovanja, katero so razvili kot bojni prapor in — zmagali!

Poprej nad strankami vladajoči župan se je podal v stranko, katera ga pridno izkorišča. Ker nima drugega programa, agitira z županom. Ljudem se delajo, da so največji županovi prijatelji in poudarjajo, da bi župan odstopil ko bi njih ne bilo v obč. odboru. Tam pa, kjer so med seboj mu izpodjemlje tla. Pišejo, da tam ne odločuje župan, ampak večina, (katera pa nikdar ni na županovi strani!).

Na tak način so prišli naši nasprotniki do zmage. Ne s svojimi liberalnimi načeli ali gospodarskim programom (katerega sploh nimajo), ampak po uplivu župana. Veselili so se te zmage kakor otroci nove igrice. Pričakovali smo, da bodo te nove moči krepko delovale, ali varali smo se. Utrujeni po hudem agitacijskem naporu so se vsedli na svoje lavarke in tam počivali dve leti. Iz te svoje dremote prebudili so se le ob bližajočih se volitvah, ali pa če je bilo treba vreči polena pod noge svojim nasprotnikom. Odbornik „Armenvater“ je v malo tednih odložil svoje dostojanstvo, ker mu je povzročalo nekoliko truda in stroškov. Še-le tretje poletje se je odbor prebudil in se takoj skazal z novim umotvorom. Pri mestni črepalnici je vzrastla čez noč nova stavba. Sezidal jo je sosed, ki ima že z drugimi svojimi stavbami mestno črepalnico tako zapredeno, kakor pajek muho. Uslužni prijatelji pa so mu privolili, da je tik pred njo postavil svoje stranišče. Iz kakšnih vzrokov se ta načrt oziroma prošnja ni predložila obč. odboru? Ali se je že naprej vedelo, da ne bo zato večine?!

Kmalopotem se je na javni dražbi prodajalo vojašnico z uzrokom, da se denar porabi za nove klavnice. Čulo se je, da jim je samo na tem, da jo za nizko ceno naklonijo svojemu prijatelju, ki bi na ta način hotel v denar spraviti svoje posestvo. Meščani so pa bili pravočasno opozorjeni in ko so nasprotniki čutili, da je ogroženost radi takega postopanja velika in so slutili, da bi jim to škodovalo pri volitvah, so prodajo opustili.

Akoravno jim je bil s tem odvzet en del stavbenega kapitala za novo klavnico, jih to ni odvrnilo od sklepa osrečiti Kranj s klavnicami,

ki so proračunjene na 90 000 K, vendar menimo, da bi za naše razmere zadostovale klavnice za 20.000 do 25.000 kron. Ker odpade izkupiček iz mestne vojašnice, se bo moralo tri dele kapitala pokriti potom posojila. S čim se bo ta obrestoval in amortizoval? Edino z novim klavničnim regulativom. Po tem so mesarji primorani klati vso drobnico v novi klavnici in od nje plačevati. Enako se bo zvišala klavniška pristojbina za govejo živino. Mesarji tega davka ne bodo plačevali iz svojega žepa, iskali bodo pokritja pri odjemalcih in nam znatno podražili meso. Imeli bodo pa še škodo, ker ne bodo mogli konkurirati z mesarji na deželi. Ker ti zadnji ne bodo obteženi s pristojbinami, prodajali bodo meso mnogo cenejše, nego domačini. Procvitala bo mesarska obrt v okolici, v mestu pa bo pešala! Nedvomno se bo spečalo v mestu veliko takega mesa, ki ni bilo pod nadzorstvom živinozdravnika, ker bo revnejše ljudstvo skrbelo, kje bo dobilo cenejše meso. To je velik nedostatek v zdravstvenem oziru! Vkljub lepim, dragim „z modernim komfortom“ opravljenimi klavnicami bomo „v zdravstvenem oziru“ primeroma tam, kjer smo sedaj. Kakšen bo ta moderni komfort brez vodovoda, si ne moremo predstavljati. Neka iznajdljiva glavica pa je tudi za ta nedostatek izumila originalno sredstvo: Voda iz bazena pri roženvenškem vodnjaku, v kateri se pere perilo, solato, kuhinjska posoda itd., naj se napelje v klavnico, in s to nesnago naj se pere meso „z modernim komfortom“ opravljene klavnice. Zdravstveni oziri?! Kako se ta „za moderni komfort“ klavnice vneti odsek razume na stavbe, dokazuje dejstvo, da je njih predsednik pri ogledu za klavnice iskal celo okna pri ledenici! Take so naše stavbinske „avtoritete“.

Tu so glavne poteze „delovanja“ sedanjega obč. odbora. Nasprotovanj, katera so prestali naši somišljeniki, ne bomo objavljali. Obč. zastop, ki je samo stranka in dela le za svoje pristaše, izgubil je pri nas vse zaupanje. Kdor se hoče baviti s politiko, naj si poišče drug delokrog. V mestnem zastopu pa za politiko ne more in ne sme biti prostora! Upamo, da je večina meščanov tudi tega mnjenja, da se v obč. zastopu rešujejo le gospodarska, ne pa politična vprašanja!

Politiški pregled.

Varnostne naprave v drž. zboru. V državnem zboru so predsedniško tribuno popolnoma s pregrado ločili od poslaniških prostorov. Predsedstvo se bode odslej moglo podati na svoj prostor le skozi vrata, ki so napravljena zadaj za tribuno.

Nemški prestolonaslednik na Dunaju. V nedeljo se je pripeljal na Dunaj nemški prestolonaslednik ter je bil par dni gost našega cesarja. To potovanje nima sicer posebnega političnega

pomena. Ker je pa to prvo potovanje, katero je napravil nemški prestolonaslednik v inozemstvo, nahajajo listi nekaj značilnega ravno v tem, da se je za cilj temu potovanju odbral ravno Dunaj, kar priča o posebnih prijateljskih odnosih med vladajočo družinoma. Tudi Budimpešto obišče nemški prestolonaslednik baje še tekoče leto.

Vojna proti avstrijskemu vojnemu ministru. V zadnjem času je opaziti neko nesoglasje med avstrijskim vojnim ministrom in nekaterimi častniškimi krogi. Minister Krieghammer je baje zelo osoren in radi tega nepriljubljen pri častnikih. Razun tega, da je ustavljal regulacijo častniških plač je tudi zavlekel reformo vojaškega kazenskega zakona, kar vse je povedal nek poslanec v delegacijah. Tudi povišanja izdatkov za vojsko so baje nepotrebne, kakoršne zahteva Krieghammer. Radi tega utegne imeti letos v delegacijah precejšno opozicijo.

Umetniška galerija v Pragi. Zadnja „Wiener Zeitung“ priobčuje lastnoročno pismo Nj. Vel. presvitlega cesarja, v katerem cesar naroča ministerskemu predsedniku dr. Koerberju, da isti sodelovanjem ministra za uk in bogočastje stori vse potrebne korake, da se ustanovi v Pragi v najkrajšem času umetniška galerija na cesarjeve lastne stroške. Cesar je v tem pismu izrazil nadejo, da bode s to galerijo omogočeno obema narodnostima na Češkem, da tekmujejo na umetniškem polju in se tem potom nekoliko ublažijo politična nesoglasja na Češkem. Čuje se, da se tudi v Lvovu ustanovi tako akademijo Poljakom.

Državni poslanec dr. Schlesinger je umrl dne 10. t. m. v Briksenu v 70. letu svoje starosti. Pripadal je krščansko-socijalni stranki in je prišel v parlament prvič leta 1891. Povspel se je do vseučiliškega profesorja od navadnega tkalskega pomočnika.

Novim članom gospodske zbornice so imenovani: Dr. A. Dvořák, profesor na konservatoriju v Pragi, češki pesnik dr. E. Frida (Jaroslav Vrchlicky) profesor na češkem vseučilišču v Pragi, dvorni svetnik dr. T. Gompertz, dvorni svetnik dr. E. Mach, dvorni svetnik dr. A. Mussafia, dvorni svetnik dr. St. vitez Smolka, dvorni svetnik dr. H. Zschokke in K. vitez pl. Zumbusch.

Rusi ne odnehajo od svojih zahtev po Mandžuriji. Tako poročajo tudi angleški listi, da ruski poslanik Giers neprestano upliva na Lihungčanga glede pogodbe v zadevi Mandžurije.

V Italiji so prepovedali nameravane shode proti trozvezi.

Koliko stane „oboroženi mir“? Evropo stane vojaštvo lepe novce. Vsako leto stanejo vojaki evropske države 8 tisoč milijonov kron. Pri tem na milijone ljudi ne dela. Koliko je tu neproduktivnega imetka! Koliko bede bi bilo manj na svetu, ako bi se porabile te 4 milijarde za utešenje socialne bede!

„Oprostite, predragi“, nadaljeval je kovač, „še nekaj.“

„Mi smo v naši katoliški veri od davna odgojeni. Mi prav za prav sedaj niti prav dobro ne vemo, kako vera blagodejno vpliva na javno pravno in blagor. Nam se sedaj zdi, da rastemo sami od sebe, kakor drevesa v gozdu, da pokorščina otrok do starišev, varnost življenja in premoženja in vse druge čednosti izhajajo same iz sebe. Ali ves sedanjí red izhaja iz korenin svete vere; mi si mislimo, da ta red mora tak biti, pa v tem bi se jako varali.“

Ako mogoče, mislimo si dve občini, jedno krščansko, drugo pa čisto brez Boga, torej brez cerkve, brez križa, brez duhovnika, brez službe Božje, sploh brez vse vere. V obeh občinah pa bi bile postave — v kolikor bi se ne tikale vere — enake. Jedna bi imela svojo šolo, pa ne bi se smelo v nji niti beseda Bog izgovoriti. O Bogu ali pa zoper Boga, o veri in duhovnikih, bi smel tam vsak govoriti in pisati, kakor bi hotel. Otroci bi se ne krstili in mrlič bi se pokopavali ali pa sežigali brez duhovnika. Brez duhovnika bi se tam ženili, brez duhovnika tudi umirali.

In nasproti temu v krščanski občini bi ljudje živeli, kakor so nekdanje živeli, prav pošteno

po slovensko, ubogali bi Boga in cerkev. Otroci bi se krstili, učili krščanskega nauka, hodili se stariši v cerkev, k spovedi in obhajilu. Zaročenci bi hodili k nauku in pustili bi se od duhovnika poročati. Tudi bolniki bi se po naročilu sv. cerkve spovedali in po smrti krščansko pokopavali. Njihove grobe bi kakor do sedaj krasili križi in sorodniki bi hodili za rajne na grob molit. Ravno tako bi se postili in praznike posvečevali. Skratka, ona občina bi bila krščanska ne le po imenu, ampak tudi po delih. Tako bi obe občini obstajali n. pr. povprečno trideset let. Zdaj pa vas vprašam, kako bi to izgledalo v vsaki občini?!

„To si lahko mislimo!“ posegel je Žrebeljnu v govor stari Vrana.

„Ako bi mojster Šivanka potreboval učenca, v katero občino bi ga šel iskat? Ali pa, ako bi se mu iz obeh občin ponujali, odkod bi si ga pri enakih lastnostih telesa in duše izvolil, da bi namreč učenec ne kradel, se ne lagal, se ne potepal okrog itd? No, tedaj mojster Šivanka, povejte nam, iz katere občine bi vam bil učenec ljubši? — Ne odgovarjate? Znabiti nam gospod Vaga rajši odgovori?“

„Zakaj bi pa tajil“, odgovoril je Vaga, „izbral bi si zmirom učenca iz občine čisto krščanske“

„Ali pa bi naš gospod župan imel sina koji bi potreboval neveste. Odkod bi mu nevesto izbral? Ali pa bi potreboval občinskega tajnika in to službo bi razpisal, in ako bi se oglasili prosilci iz obeh občin, iz katere bi si ga izvolil?“

Ako bi kateri gospodar potreboval hlapca, seveda poštenega, in predstavila bi se mu dva; jeden bi se bahal, da ni bil, kar je šolo zapustil, pri sv. spovedi in drugi bi rekel, da se vsaj jedenkrat v letu spravi z Bogom; kateremu bi zaupal svoje konje, svoje vole, svojo žitnico in skupaj vse svoje premoženje? Mi bi imeli n. pr. v svoji občini svojo hranilnico in posojilnico in hoteli bi komu posoditi več tisoč gld. Ako bi se iz obeh občin oglasili možje pri enaki hipoteki, kateremu bi denar rajši posodili? Mlad mož bi imel ženo in navstala bi na enkrat vojska, katera bi klicala v orožje tudi oženjene rezerviste; in on bi ne imel svoje lastne hiše, katerej občini bi svojo mlado ženo zaupal?

Nekdo izmed vas bi kupoval na semnju živino in ponujala bi se iz obeh občin, iz katere bi jo rajši kupil? In konečno v kateri občini bi vsak izmed vas rajši umrl, v krščanski ali v nekrščanski?

(Dalje prihodnjič)

V Meksiki v Querretaro so posvetili 11. t. m. kapelo, sezidano v spomin nepozabnega cesarja Maksimilijana.

Vojna v Južni Afriki Vesela vest je prišla sredi tekočega tedna v Evropo preko Londona. Vsi listi so poročali, da so Buri izbravši gosto meglo, ujeli angleškega generala Frencha s 500 mož. Angleški uradni krogi to vest taje, ne ve se pa še prav nič, ako ni resnična. Mnogi celo mislijo, da se je Angležem res naredila taka sitnost, vsaj poročalo se je par dnij prej, da prebrisani Dewet in Botha nameravata neko izvenredno skupno potezo proti Frenchu. V Frenchu bi Angleži zgubili jednega najboljših svojih generalov. Krüger in njegovi pristaši nočejo nič slišati o kakem miru ter izjavljajo, da transvaalska vlada je v Zouptanskih gorah zbrala 15 milijonov patron, ima veliko število pušk, zato ni nobenega povoda za mirovna pogajanja, ki ne odgovarjajo željam prebivalstva. Iz burskih krogov se poroča, da Krüger ali kak drug član transvalske vlade tudi tedaj ne podpiše mirovne pogodbe, ko bi Buri morali odložiti orožje in se udati. S tem se hoče omogočiti prihodnjemu burskemu naraščanju, da lahko znova prime za orožje. Po trjujejo se vesti, da so oblasti zasledile veliko zaroto črncev, ki so hoteli zopet dobiti v Natalu nadoblanst.

Domače novice.

Znamenite besede. Njegova c. in kr. visokost prestolonaslednik nadvojvoda Frančišek Ferdinand je prevzel protektorat nad avstrijskim katoliškim šolskim društvom in je pri tej priliki izgovoril znamenite besede, da že dalje časa z dopadanjem zasleduje delovanje tega katoliškega društva, ki s svojim patriotičnim in verskim nastopom tako uspešno nasprotuje gibanju proti Rimu, ki je tudi gibanje proti Avstriji! To so znamenite besede, koje naj bi si zapomnili gospodje učitelji barve Jelenca, Dimnika i. dr.!

Dr. Tavčar in Ferjančič sta imela pretekli teden volilne shode, prvi v Ljubljani, drugi pa v soboto v Kamniku. Oba sta razkrila, da nista prav nič naredila in Ferjančič je celo povedal, da je trojica Tavčar, Ferjančič, Plantan celo ovirala delo „Hrvatsko-slovenskega kluba“, ki je torej prav imel, da je te tri „korifeje“ posadil pred vrata. Ferjančiča je v Kamniku poslušalo samo 30 ljudi.

Ljubljanske občinske volitve se vrše prihodnji teden. Od opozicijskih strank se jih udeležijo le socijalni demokratje, ostale stranke protestujejo, da vodi volitve nepostavno izvoljeni Ivan Hribar. Socijalni demokratje so izdali volilni oklic, ki liberalnim občinskim očetom pove mnogo bridkih resnic. Celo liberalni volilci so ogorčeni, da magistratna stranka zopet kandiduje Jožefa Turka in Elijo Predoviča, ki nista družega naredila, nego to, da sta mestne vožnje dražila. Socijalni demokratje imajo jutri ob 9. uri dopoludne volilni shod v steklenem kazinskem salonu.

Za kandidata Jožefa Turka je presneto malo zanimanja mej ljubljanskimi volilci. Volilci pri sv. Jakobu pravijo, naj tak mož kakor je Turk ne sili mej resne može, ker se je za št. Jakobski okraj samo tistikrat brigal, ko je pri Štruklju delal reklamo za štev. 13.

Hrabri „Gorenjec“ pričel je v svoji zadnji številki boj za prihodnje obč. volitve. Kot pogumni junak udrihnil je najprvo po soprogah svojih nasprotnikov. Res mora biti močna stranka, ki se skriva za takim korenjakom! Ker si je za bojno orožje izbral s sapo napihnjen meh, povzroči sicer mnogo vrišča, a škode nobene. Njegovi jezi do nežnega spola se ne čudimo, ker vemo, da okuša doma sladki jarem „pantofelna“.

Javno predavanje. Prihodnjo sredo priredi „Slov. kršč. soc. zveza“ ob 1/2 8 uri zvečer zopet javno predavanje v veliki dvorani „Katol. Doma“. Predavalo se bo o alkoholizmu. Predaval bo dr. J. Ev. Krek.

Glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda bo letos avgusta meseca v Mariboru.

Ciril Metodova veselica se je v Narodnem domu tako izbornobno obnesla, da so jo zalivali do belega dne z dragim šampanjcem baje po 8 gld. steklenica. Olikovali so se pri tem za podporo slovenske mladine na periferiji namenjenemu podjetji seveda korifeje slovenske inteligence kakor dr. Tavčar, Lozarjev Pavle, dr. Kušar. Prosenci t. d., da podpirajo človekoljubne narodne namene. — Žal, da ima korist od tega le židovski fabrikant slastne a drage tekočine!

„Zadružna tiskarna v Ljubljani“ je vpisana v zadružni register. Začasnim svojim glasilom je „Zadružna tiskarna“ proglasila „Narodnega Gospodarja“.

Zanimiva 40letnica v Kranju. Dne 4 septembra t. l. poteče 40 let, odkar se je v Kranju ustanovila spodnja gimnazija.

Prešernove pesmi so izšle v volapükovskem jeziku.

Kranjska hranilnica je menda med najbogatejšimi takimi zavodi v državi. Nje bogastvo jej je zneslo na kupe naše slovensko ljudstvo. Navadna hvaležnost bi zahtevala torej, da bi ta zavod najizdatneje podpiral vsaj kulturna stremjenja našega naroda. Kakor vsako leto je hranilnica tudi letos določila izdatne svote v dobrodelne namene. Ali kako jednostranski postopa tu! Zadnji „Slovenec“ prinaša te svote, a tu vidimo, kako radodarna je na korist raznim nemškim ustanovam. Nemškemu filharmoničnemu društvu je n. pr. naklonila 3700 kron, Glasbeni Matici pa 400 kron. Nemškemu teatervereinu 3000 kron in za nemško gledališče še posebej 40.000 kron, našega dramatičnega društva in slovenskega gledališča pa niti ne vidimo v seznamu!

Častni občani radeški, presvetli g. knezof, drž. poslanec g. dr. Šusteršič, profesor g. dr. J. Ev. Krek in g. vikar Smolnikar so prejeli diplome častnih občanov.

Upravni odbor „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ je sklenil pri seji dne 8. t. m., da se bo vršila letošnja XIII. glavna skupščina o Binkoštih dne 25., 26. in 27. maja na Bledu v Gorenjskem.

Umrli je v Hrastju pri Kranju dne 12. aprila upokojeni župnik zlatomašnik Simon Jan. Rojen je bil leta 1819., posvečen v mašnika leta 1844. R. I. P.!

Vodovod v Novem Mestu. Ministerski predsednik dr. Körber obvestil je že dne 13. t. m. novomeškega prošta dr. Elberta, da je zakon tičoč se vodovoda v Novem Mestu, zadobil najvišjo sankcijo. S tem je ugodno rešeno to vprašanje.

Častnik posekal v jaka s sabljo. Iz Gorice poročajo, da je poročnik Hort težko ranil s sabljo nekega vojaka tamošnjega pešpolka, ker ga isti baje ni pozdravil.

Raifeisnova posojilnica se je ustanovila pri sv. Trojici na Dolenjskem na silno jezo liberalcev, ki so hoteli imeti ondotno ljudstvo gospodarski odvisno. Na ustanovnem shodu so krepko govorili gg.: Ivan Vencajz, dr. Janežič in Pelc.

Šiška pri Ljubljani si je pridobila v toliko prijaznost socijalnih demokratov, da hočejo leti pri prihodnjih obč. volitvah dobiti oblast nad občinsko blagajno. Tudi Nemci pri „Schulvereinu“ so vrgli oko na Šiško in kujejo prošnjo, naj se v Šiški ustanovi — nemška šola!

Občni zbor društva „Pripravniški dom“ se je vršil v nedeljo, 14. aprila dopoludne v Ljubljani. Društveno premoženje kaže naraščanja za 3490 K. Za podporo dijakov učiteljsčnikov se je porabilo okoli 490 K. Vse društveno premoženje znaša sedaj okroglih 23 000 K. Društvena lista „Vrtec“ in „Angeljček“ tudi dobro vspevata. Navzlic temu, da sta dobila konkurenčni list „Zvonček“, se jima je število naročnikov še pomnožilo.

Osebnosti. Zaročila se je hči znane tržaške rodoljubne družine gospoda Ivana Abrama, gospica Emica Abram, z gospodom dr. med. Antonom Brecljem. Iskreno čestitamo! — Poročil se je gimn. učit. v Novem mestu g. Fran Vadnjal z gđ. Ano Frankovič Pregl iz Radeč. — Prvi režiser slovenskega gledališča g. Adolf Dobrovolny slavil

je 15. t. m. svojo poroko z gospo Aleksandro Kokoškovo v Melniku. — Poročil se je g. Ernest Širca, učitelj v Podgori, z gđ. Marijo Čebular, hčerko c. kr. profesorja na goriški realki. — Iz Sarajeva se poroča, da so ondotni Slovenci priredili lep oprostni večer finančnemu svetniku g. Fr. Oblaku, ki je po 40letnem službovanju stopil v pokoj. G. Oblak je rodom Slovenec.

Drobne novice. Prestolonaslednik Fran Ferdinand je prišel v Kapelo na Sp. Štajarsko. Udeležil se bo lova na divje peteline — Dr. Lueger se je ob velikonočnih praznikih mudil pri drž. poslancu Spinčiču v Istri. — Ministerstvo je odredilo, da se z deli za novo namestniško palačo v Trstu prične. — Prvo slovensko ameriško kolesarsko društvo, katero so ustanovili jolietški Slovenci, je dobilo ime „Ilirija“. — Slatinsko kopališče obhaja letos 100letnico svojega obstoja. Vsako leto se razpošlje po svetu 1.250.000 steklenic zdravilne slatinske vode. — Nova podružnica družbe sv. Cirila in Metoda se snuje v Kapeli pri Radgoni. — V Škednju pri Trstu hočejo Lahi ustanoviti laški otroški vrtec. — Graškemu občinskemu svetu je poslalo na sklep proti duhovnim vajam na srednjih šolah ces. namestništvo krepak dopis, v katerem pove nemškim nacionalnim obč. svetnikom, da se nimajo nič umešavati v šolske in verske zadeve.

Romanje Ljubljančanov na Sv. Goro. Po polnoči od sobote do nedelje (14.—15. t. m.) se je pripeljalo na goriško postajo s posebnim vlakom v 25. vozovih 999 Kranjcev, večinoma iz Ljubljane in okolice, da bi romali na sv. Goro. Vodil jih je sam premil. knez in škof ljubljanski, pobočnik pa mu je bil Goričan znani provincijal frančiškanski, preč. gosp. O. Konstantin Luzer. Nekateri romarji so zasedli za to pripravljene vozove, omnibuse in tramvaje ter se pripeljali v Solkan že ob 1 1/4. Solkanci, zvedevši prejšnji dan o dohodu kranjskih bratov so razsvetlili ulice, po katerih so imeli hoditi romarji in je pozdravili z ubranim pritrkovanjem zvonov. Med tem, ko so v solkanski župni cerkvi čakali došli romarji zakasnele, je čital preč. o. provincijal sv. mašo, P. Angelik Hribar je spremljal na tistih imenitnih „orglah“ (!) svoj mešani zbor, premil. knez in škof in drugi duhovniki pa so se vsedli v spovednice spovedovat svoje ovčice. Lep vzgled apostolske gorečnosti! Ko so bili vsi romarji zbrani, so šli ob 3. zjutraj v procesiji na sv. Goro. Dan je bil krasen in vsled prejšnjega deževja in snega — hladan. Vender ljubezen romarjev do svetogorske Matere Božje je pospešila njih korake, da so došli ob 5. na vrh moleč in prepavajoč. Nepopisljiva radost je prešinila romarjem, trudne ude, ko so stopili v širono svetišče in zagledali čudodelno sliko Matere B.žje, pomočnice kristijanov. Primerna pridiga svetogorskega o. frančiškana in vbrano petje P. Angelikovih pevcev sta širila srca pobožnih romarjev — pri prvi sv. maši ob 6. In ko so po opravljeni pobožnosti stopili iz cerkve, se niso mogli načuditi krasni naravi, katera se je razgrinjala ob jutrajnem solncu od srebrnih snežnikov na severu, čez vinorodne brdske holme na zapadu, tje doli po zeleneči, pisani planjavi broti jadranskem morju. Kje je razgled temu enak? Saj je sv. Gora najlepša avstrijska božja pot, žalibog od domačinov ne spoštovana, tujcem pa le malo znana! Ob 10. je imel tiho sv. mašo in zelo primeren, duhovit govor o romanju sam premil. knez in škof ljubljanski. Slovesnost so poveličevali zopet izborni P. Angelikovi pevci. Bil je to najlepši in najslovesnejši trenutek, vrhunec pobožnosti in svetega navdušenja. Po cerkveni slovesnosti je pogostil preč. g. o. gvardijan Kalist Medic škofa in duhovnike, svetni romarji pa so dobili v krčmah dovolj postrežbe v občo zadovoljnost. Le nekateri so šli v Solkan — s trebuhom za kruhom. Po odpetih litaniyah ob 2. popoldne so šli romarji, kupivši si spomine in trgaje ob potu prvo svetogorsko zelenje na Kostanjevico, kjer je bil ob 5. navadni blagoslov. Na to so si nekateri ogledali goriške znamenitosti, šli okoli 7. na kolodvor ter ob 7 1/4. odrinili s posebnim vlakom nazaj v Ljubljano. Romanje se je hvala Bogu,

izvršilo pri najlepšem vremenu, v spodbudnem redu in nepravilo na Goričane prav ugoden utis. To je prvo večje romanje, ki se je letos vršilo, odkar so sv. Goro dobili zopet v last preč. oo. frančiškanje. Začetek je prav dober. Vivant sequentes! Na sv. Gori se popravlja in presnavlja samostan, zida se mu novo krilo za obednico in knjižnico, pripravljajo se prostori za novicijat, za molitveni kor (pri orgljah), nakupuje se cerkvena oprava itd. itd. — Veliki načrti se snujejo tudi za novo gostišče romarjev, za povelikanje božje službe. — Umevno, da je moral tudi „Narod“ to romanje napasti, češ, da so prireditelji napravili velik dobiček. Po odbitih stroških — račun je na razpolago vsem poštenim ljudem — je ostalo nekaj nad 16 gld., ki se dajo dijaški kuhinji. Malovrh naj ne misli, da vsak pri cerkveni pobožnosti krade!

Društvo slovenskih veleposestnikov na Goriškem, kl ima namen, pospeševati in čuvati vse koristi veleposestnikov goriške dežele v narodnem, gospodarskem in političnem oziru, se je ustanovilo v Gorici.

Umor v Celovcu Strašen umor se je zgodil v nedeljo dné 14. t. m. ob 9 uri zvečer v Celovcu. Brata Ferdo in Jožef Meier, oba delavca, sta šla ob tem času skozi „Neue-Welt Gasse“. Srečal ju je ključavničarski pomočnik, Jož. Prelaznik, star 17 let. Ker se je ta hudoval, da sta onadva na ulici vpila sporekli so se kmalu med seboj. Ferdo Meier je zagrabil svoj nož in sunil proti Prelazniku. Prebodel mu je srce, da je Prelaznik storil samo še par korakov in se potem mrtev zgrudil na tla.

Na sv. Višarjih bodo romarsko cerkev lepo preuredili. Meseca avgusta se bodeta postavila dva lepa renesanska stranka oltarja, izklesana iz čistega belega bavarskega mramorja. Za ta altarja izdeluje akademični kipar Progar podoba sv. Jožefa z Jezusom v delavnici in sv. Ano z Materjo Božjo.

Umrli je v dež. bolnici vodja policijske straže ljubljanske g. Janez Francel.

Lonec eksplodiral je delavčevi ženi Antoniji Kablovi v Cerkvenih ulicah št. 21. v Ljubljani. Žena je v loncu kuhala vosek za snaženje sob. Pri eksploziji so se ubile vse šipe na oknih in na vratih.

Novi slovenski inženjerji. Absolvirani slušatelji dunajske tehnike, gospodje Jaroslav Förster, Makso Klodič plem. Sabladolski in Rudolf Zajc so dovršili dne 14. in 15. t. m. drugi državni izpit (praktični in teoretični) ter postali inženjerji. Živeli novi slovenski inženjerji!

V Kobaridu se je osnovalo „Katoliško politično in gospodarsko društvo“.

Zavedna mladina. Fantje iz občin Murščak in Očeslavci so okrajnemu glavarstvu v Ljutomeru vrnili pozivnice na nabor, ker so bile iste nemški sestavljene! S tem se bo menda vendar prisililo c. kr. okrajno glavarstvo, da stori to, kar mu je — dolžnost.

Slovenec v Mariboru je po najnovejšem ljudskem štetju 4062 za 1409 več, nego l. 1890. Nemcev je 19.263 — za 3362 več kakor l. 1890. Poleg Slovencev je v Mariboru še 41 drugih Slovanov, 47 Italijanov in 5 Madjarov.

Zdravniški uradni dnevi bodo vsako sredo v Višnji Gori in sicer bo hodil tja okrožni zdravnik g. dr. Repič iz Št. Vida pri Zatičini.

Velika hrvaška slavnost v Oseku. Letos o binkoštnih praznikih bode v Oseku velika narodna slavnost. Pevsko društvo „Lipa“ blagoslovi svojo zastavo in vabi k slavnosti tudi vsa slovenska društva. Istočasno bode zboroval v Oseku „Savez hrvatskih pjevačkih društva“.

Čudno vreme. V torek je po raznih krajih bilo kaj čudno vreme. Mej dežjem je pričela padati toča, nato je pričelo smehljati se solnce, potem pa je sledil blisk in grom, naposled pa sneg. V mnogih krajih je strela udarila. Strela je celo obiskala Ljubljano, kjer je udarila v Trčkovo hišo.

V Idriji je umrl trgovec, posestnik, pek in gostilničar g. Martin Dežela.

„Potresni list“ v Ljubljani. S tekočim mesecem aprilom je pričel izhajati v Ljubljani list „Erdbebenwarte“. List izdaja gospod Albin Belar ter se bode list pečal s proučevanjem

raznih potresnih pojavov, sosebno z onimi, ki se čutijo v ljubljanskem potresnem središču, ki je sedaj najinteresantnejše v Evropi.

Na nož se je nasadil. Črevljarski pomočnik Janez Gorenc iz Velikih Vodenic se je te dni podal od čevljarskega mojstra Grubarja v Stari vasi v Imenje, občina Št. Jernej. Na poti je pal v bližini hiše Antona Šetine ter se nasadil na takozvani „kneip“ nož, katerega je imel pri sebi. Nož mu je šel skozi rebra v srce. Šetina je slišal obupni klic, šel je pogledat, a Gorenc je bil že mrtev.

Velikansk požar. Dne 9. t. m. je uničil v Blanci pri Sevnici požar šestim posestnikom 21 poslopij. Zgorela je tudi 73letna prevžitkarica Mlinarička. Skoraj nič se ni dalo rešiti; tudi več svinj je zgorelo. Škodo cenijo na 40.000 kron, a zavarovana sta bila samo dva za nekaj nad 1000 kron. Zažgal je štiriletni sin igranje se z žveplenkami pri suhi praproti za skednjem. Pogumno sta delovali gasilni društvi iz Rajhenburga in Sevnice.

Zemlja se je udrila dne 3. t. m. na železniško progo med Slov. Gradcem in Vuzenico. Vlaki so imeli vsled tega zamudo, a nesreče ni bilo nobene.

Najnovejše vesti.

„Slovanski centrum“ je naročil načelnistvu kluba, da naj stopi v dogovor z vodstvom hrvaško-slovenskega kluba o vprašanju, je-li mogoče, da se kluba spojita, ali pa vsaj stopita v prijateljske razmere, ker so ovire, ki so ločile kluba z izstopom kranjskih liberalcev odpadle. Ta sklep kaže jasno, da hodi klub, ki si je pridobil v kratkem času svojega obstanka nepričakovani ugled pravo pot.

Ivan Hribar v strahu. Poroča se nam, da se je včeraj zvečer Ivan Hribar v kočiji vozil okolu mestnih slug ter jih rotiti naj vendar sedaj, ko je pokazal svojo ljubezen do razširjenja volilne pravice s tem, da so mnogi magistratni slugi upisani v volilnem imeniku, vendar ne volijo — socijalnih demokratov, ker potem bi se ne upal več magistratnih slug v uniformi rabiti za postrežbo pri svojih privatnih poslojih!

Andrej Gabršček obsojen. V zadevi pretilnega pisma dr. Gregorčiču je bil Andrej Gabršček v Trstu obsojen pri prizivni obravnavi na dva meseca zapora s postom in na stroške.

Olajšave pri potresnem posojilu. „Lai-bacher Zeitung“ poroča: na dotične nasvete deželnega predsedništva je c. kr. finančno ministerstvo dogovorno s c. kr. ministrstvom notranjih del odredilo odpis mestni občini ljubljanski v § 6. zakona z dne 6. julija 1895, drž. zak. št. 90, dovoljenega, za obnovitev občinskih poslopij namenjenega brezobrestnega državnega posojila v znesku 100.000 kron. — Nadalje so bila določena za vračevanje z zakonom z dne 8. julija 1896, drž. zak. št. 132, dovoljenih triodstotnih posojil naslednja podaljšanja vračilnih rokov: a) Za povračilo deželi kranjski v svrhu zgradbe deželnih poslopij dovoljenega triodstotnega posojila v znesku 1.100.000 kron se je vračilni rok od 20 let raztegnil na 40 let; b) Ista olajšava je mestni občini ljubljanski dovoljena glede triodstotnega posojila v znesku 900.000 K, dovoljenega v svrhu dotiranja mestnega regulacijskega fonda; c) Rok za vračanje tistega 1.000.000 K znašajočega dela triodstotnega posojila, katero je bilo dovoljeno za podelitev 3 % posojil podpore potrebnim hišnim posestnikom v Ljubljani, oziroma na Kranjskem se je od 20 let raztegnil na 30 let. Te zadnje olajšave so torej deležne vse stranke, ki so dobile 3 % posojila. Nadalje se je začetek vračevanja vseh 3 % posojil od 1. januarja 1901 preložil na 1. januar 1902 in se je opustilo predpisovanje zamudnih obrestij od 1. januarja 1901 do 1. januarja 1902. — Glede prošelj za olajšave pri vračevanju hišnim posestnikom v Ljubljani

in na deželi dovoljenih brezobrestnih državnih ponapredščin ostane pri dosedanjem individualnem obravnavanju, vendar so v tej zadevi došla interna navodila, vsled katerih je deželna vlada v položaju, se dogovorno z deželno finančno oblastjo na te prošnje v večji meri ozirati, kakor je to bilo doslej mogoče na podlagi od centralnih oblastev določenih navodil. — Hvala dr. Šusteršiču, ki se je za olajšave trudil, ko v drž. zboru dr. Tavčar niti ust ni hotel odpreti!

Poročil se je v romarski cerkvi v Strassengelu na Štajarskem tukajšnji trgovec gosp. Alojzij Persche z gđ. Marijo Materleitner, hčerko posestnice in gostilničarke v Judendorfu. Poročal je P. Bernhard Persche.

Slovenski pevec v Carigradu. Dvorni operni pevec Slovenec g. Naval Pogačnik se je podal na gostovanje v Carigrad.

Državni zbor.

Dunaj, dne 18. aprila 1901.

Tavčar se je pridružil napadu na člana cesarske hiše.

Mej vsemi slovanskimi poslanci se je samo Tavčar pridružil Wolfijancem.

Danes se je vršila prva seja po Veliki noči. Predsednik je ob 11. uri sejo otvoril in se pričel, da je seja slabo obiskana.

Zapisnikarji so prebrali vladne in druge predloge, a šele konec je zanimal zbornico in to je bila interpelacija poslanca Kaiser-ja in drugov na ministerskega predsednika, je-li resnica, da je prevzel prestolonaslednik protektorat pri katoliškemu šolskemu društvu, oziroma ako se je to zgodilo z vednostjo vlade?

Nemški radikalec Herzog je pa vprašal zborničnega predsednika, hoče li vplivati na ministerskega predsednika, da bi le-ta takoj povedal, je-li resnica, da je prestolonaslednik načelnstvu katoliškega šolskega društva izrazil svoje simpatije in svojo naklonjenost, ker ta novica silno razburja vse prostomisleče ljudstvo. Wolfovi pristaši so pri tem razbijali in psovali.

Ministerski predsednik dr. pl. Körber je takoj odgovoril, da je Njega c. in kr. visokost nadvojvoda Fran Ferdinand po lastnem sklepu delal in govoril in da zaradi tega ni klicati vlade na odgovor. Zajedno je izrekel ministerski predsednik obžalovanje, da se je spravila ta zadeva v zbornico intona način, ki žali člana cesarske hiše dolžno spoštovanje. Poslanec Malik, član nemške ljudske stranke, predlaga, da se otvori v tej izjavi razgovor in da se o tem glasuje po imenih.

Zbornica je odklonila Malikov predlog s 149 glasovi proti 106. Zastopnik ljubljanskega mesta dr. Tavčar je pokazal svoje liberalno mišljenje s tem, da je glasoval proti skupini vseh Slovanov za to, da se prične razprava in se je združil s tem glasovanjem z nemškimi radikali in socijalisti. Gotovo se je hotel prikupiti na ta način vladi in večini zbornice, da pomaga težnjam svojih volilcev, ljubljanskih meščanov, ki tako nujno potrebujejo podpore. Boljšega poslanca bi si Ljubljana gotovo ne mogla zbrati! Prav se jim godi! Res lep človek je Tavčar, da se pridružuje napadom na člane cesarske hiše. In s tem možem je dr. Ferjančič v zvezi, nastope tega moža javno odobrava Ivan Hribar. Mi, ki hočemo dobro ljudstvu, se obračamo z ogorčenjem proč od teh ljudi! Doklej se bode z dr. Tavčarjem še bratilo uradništvo in učiteljstvo?

Po tem glasovanju je prestopila zbornica na dnevni red t. j. na razpravo o pristojbinskem predlogu vlade.

Govorili so o tem Noske, dr. Schöpfer, Rotter, Tschernig.

Slovanski centrum je vložil naslednje interpelacije, oziroma nujne predloge in sicer:

a) zaradi postopanja orožništva za časa zadnjih državnoborskih volitev na Kranjskem sploh in posebno v Trebnjem in v Starem Trgu;

b) zaradi dovolitve podpore po vodi poškodovanim barjanom;

c) zaradi dovolitve podpore po ognju poškodovanim posestnikom na Blanci in

d) zaradi ustanovitve drugega presodnega urada slovenskim zadrugam za Štajarsko, ker se sedanji nemški urad noče ozirati na slovenske zadruge.

Dunaj, dne 19. aprila 1901.

Začetkom seje sta odgovarjala ministra dr. pl. Körber in pl. Wittek na razne interpelacije, ki so se nakopičile od začetka zborovanja do konca meseca marca, a vedno se je ponavljala ena in ista misel, namreč da interpelacija ni bila opravičena.

Potem se je pa nadaljevala razprava o zakonu gledé pristojbin pri prenosu premoženja, koji zakon ima kmetu prinesiti nekoliko olajšav. Za časa, ko je državna zbornica počivala, je izdala država na lastno roko po znanem § 14 cesarsko naredbo, ki naj bi prinesla državljanom olajšav, in o tej naredbi se vrši razprava. Ker ima ta zakon olajšave v prvi vrsti za kmeta, so mu nasprotniki meščanje in pa sploh bogatini, kateri razpolagajo z velikim denarjem in prav tako so se razdelili tudi govorniki, kateri zastopajo koristi kmeta ali pa meščana.

Poročevalec dr. Licht, nemški naprednjak, povdarja, da po § 14. izdana cesarska naredba nima zakonitega temelja, ter da je dotični odsek sklenil ne pritrjevati jej in oziroma, da se je odsek le zaradi tega v podrobno razpravo spustil, ker ta naredba najširšim krogom in osobito kmetu izdatne olajšave pripušča.

Poslanec Noske, nemški naprednjak, stopa koristi mest, zahteva, da naj se tudi mestnim stavbam posebne ugodnosti pripuste in obsoja zakon, ker je naperjen, da deli ugodnosti kmetu. Dr. Schöpfer, krščanski socialist, popisuje kmečke razmere na Tirolskem in z ozirom na te priporoča zbornici zakon.

Poljak Kotter je prijatelj mest, popisuje, pod kakimi razmerami da žida podjetnik v mestih nove stavbe, trdi, da je cesarska naredba že svoj škodljivi upliv pokazala, ker so podjetniki ustavili delo po mestih in priporoča, da naj zbornica zakon odkloni tako, da ostane pri starem zakonu, ki je veljal do leta 1899. Tschernigg, pristaš nemške ljudske stranke se poganja za kmeta in priporoča zaradi tega zakon, ki mu prinaša vsaj nekoliko olajšav. Zbornica sklene, če tudi je še 60 govornikov vpisanih, da se glavna razprava konča in da govorniki edino še glavna govornika in sicer za zakon bivši minister dr. Kaizl, proti zakonu pa poslanec Steiner. Steiner ponavlja kar so že drugi nasprotniki zakona povedali; dr. Kaizl pa prav odločno in strastno pobija vse te razloge in dokazuje strokovno, da je zakon vsakemu posestniku, bodisi kmet ali grajščak potreben.

Temu govorniku so ugovarjali vsi neprijatelji kmeta in tem se je pridružil tudi Schwegel, poslanec iz našega gorenjskega pogorja, ki je pozabil, da ga je mati kmetica rodila, in da ga je očetova kmečka roka s trdim delom preredita, Neverjetno, a vendar gola resnica; in to je žalostno, prežalostno!

Razne stvari.

„Slovenska Matica“ razpošilja za leto 1900. svojim udom šestero knjig: 1.) Zbornik znanstvenih in poučnih spisov. Uredil L. Pintar. 2.) Letopis „Slovenske Matice“ za leto 1900. Uredil Evgen Lah. 3.) Zabavna knjižnica, XII. zvezek: Z viharja v zavetje. Spisal Fr. Malograjski. 4.) „Slovenske narodne pesmi.“ 5. snopič. Uredil dr. Karol Štrekelj. 5.) Zgodovina slovenskega slovstva, IV. del, tretji zvezek. (Konec) Spisal profesor dr. Karol Glaser. 6.) Ant. Knezova knjižnica „Zbirka zabavnih in poučnih spisov“, VII. zvezek. Uredil Franc Levec. Opomniti moramo, da je povest Malograjskega tako slaba, da je res škoda za papir.

Misijon na Dunaju. Misijon v cerkvi sv. Štefana dosega velikanski uspeh. Cerkev je vedno natlačeno polna. Pridiguje P. Volbert.

Velikansko romanje v Lurd. Za zadnje dni tega meseca se pripravlja veliko romanje

mož iz cele Francije v Lurd. Računa se, da se udeleži romanja pod vodstvom ašumpcionistov 80 do 100 tisoč mož, mej katerimi je priglasičen več bivših višjih častnikov. Tudi Slovenci in Hrvatje priredijo letos skupno romanje v Lurd. Oglasiti se je do konca meseca aprila.

Smrt dveh čeških slikarjev. Dne 15. t. m. je umrl v svojem stanovanju slavni češki slikar Vaclav Brožík v 49. letu svoje dobe. Brožík, kateri je vsako leto preživel nekoliko mesecev v Parizu, je došel v Pariz pred kakimi tremi meseci, da bi ga zdravniki pregledali radi neke srčne bolezni, ki ga je mučila že jedno leto sem. Brožík je zapustil soprogo, dvanajstletnega sina in osemletno hčerko. — V razburjenju živčevja se je ustrelil te dni 24letni češki slikar pokrajina, Otokar Lebeda, jeden najboljših češke šole.

Velik požar v Pekinu. Čudne, sumljive novice so došle s pomladjo začenja iznova. Sovraštvo Kitajce v proti tujcem, v prvi vsti proti Nemcem, se pojavlja zopet v odločni obliki. Poročnika Bartscha je ustrelil fanatičen Kitajec na potu iz Pekina k nemški stotnji. Včeraj pa se je sporočilo. V Pekinu je pogorel najlepši del cesarske palače v kateri je prebival maršal Waldersee. Zažgali so Kitajci in sicer po noči. General Schwarzhoff je zgorel in maršalu Walderseeu je zgorel skoraj ves imetek.

Papežovo „bogastvo“. V mesecu marcu objavil je ital. list „Italia“ in za njim seveda vsi židovsko-framasonski listi nastopno senzačno vest o „bogastvu“ ujetnika v Vatikanu: „Papež je v posesti Vatikanu z vsemi pripadajočimi poslopji, zbirkami, vrtovi itd. kakor tudi neštevilnih posestev in hiš, šele pred kratkim pa je podedoval za 10 milijonov. Vse premoženje se ceni na 2 milijardi 120 milijonov. To donša 120 mil. letne rente, torej 10 milijonov na mesec, 2 mil. na teden, 411.000 lir na dan, nad 17.000 lir na uro, 285 lir na minuto in okoli 5 lir na sekundo. K temu pridejo še razni dohodki, tako Petrov novič, od kongregacij samostanov itd. — To največjo bedarijo, kar so jih sploh kdaj objavili čifutski listi, so seveda takoj primerno osvetili katol. listi, mej drugimi „Köln. Volkszeitung“, dunajska „Reichspost“ in graški „Volksblatt“. Povedali so ti listi, da imata Vatikan in Lateran s svojimi dragocenostimi res neizmerno vrednost, a da židovje, vrtovi, zbirke, umetnine umevno ne donšajo prav nikakih dohodkov, marveč provzročajo njih vzdrževanje le ogromne stroške. Potem pa pridejo plače uradnikov, stroški za cerkveno osrednjo vladu, za diplomatsko zastopstvo, podporo cerkvenim ustanovam itd. Letni izdatki se proračunavajo na 7 milijonov lir. Od tega se pa le tri sedmine pokrijejo iz obrestij kapitalij, ki so jih dobrotniki podarili apostolski stolici. Vse drugo se mora pokriti z — milodari. Židovje torej ne donša nič. — Vkljub temu pricaplja „Gorenjec“ in doslovno ponatiskuje framasonske bedarije.

Tehniki — doktorji. Predlogi naučnega ministra, da se da tehnikom naslov „doktor“, so dobili Najvišje potrjenje. Absolventje tehničnih visokih šol se bodo z šolskim letom 1901 do 1902 lahko potezali za doktorski naslov.

Kako ozdraviti ozeblino na drevju? Ozeblina na drevju se tako-le zdravi: Odmrla lubad se poreže notri do žive in kar je še žive, a odstopile in nazaj zavite lubadi, se priveže nazaj v prvotno lego z motvozom ali z ličjem. Na to se zamažejo podolgate rane s cepilno smolo, katera pa ne sme priti pod lubad. Ko je to delo izvršeno, se vzame kakšna tkanina, n. pr. staro platno, kotenina, cunjia itd., ki je zrezana na trakove in s temi trakovi se drevo povije okoli debela, tam kjér so rane in sicer na tak način, da je med ovijanjem mogoče sproti motvoz proč jemati, ker na njega mesto pridejo trakovi. Motvoz bi se namreč poznej lahko v deblo zajel. Trakove je tesno oviti, a vendar ne toliko, da bi ovirali kroženje soka. Če se rane obvežejo v pravem času, t. j. še ob pričetku pomladi, potem se drevo navadno reši, ker se pod obvezo še tisto leto naredi nova lubad.

Koliko stane vlakova lokomotiva? Maršikdo je premišljeval, ko se je vozil z vlakom, koliko stane stroj, kateri goni vlak s tako hi-

trostjo po svetu. Tak parni stroj z vozom za oglje (tendrem) stane, kakor je obsežen, 40 — 60.000 kron.

Pretep o pogrebu. V Kološvaru si je neki obrtnik z lastno roko končal življenje. Množica, ki je bila zbrana na pogrebu, pa je obdolžila udovo pokojnikovo, da je ona kriva na nesrečnem činu moža in jo je hotela pobiti. Med napadalci in branitelji udove je nastal grozen pretep, v katerem so rabili tudi nože in so morali orožniki poseči vmes. Mnogo oseb je bilo ranjenih.

Na Nemškem so patentirali električni stroj, s katerim je mogoče prodajati pivo na vago. Tako jo prodajajo že po nekaterih krajih na pol kile in na deke!

V Crnem morju je treščila ladija „Svietljana“ ob skalovje ter se potopila. 76 potnikov je izginilo v valovih, samo 21 se jih je rešilo.

Oseminštirideset let brez — smrti. V sv. Martinu na otoku Brač v Dalmaciji živi rodbina Tadije Mateljana. Rodbina je sestavljena od devetero sinov in hčera in zraven tega še devet Tadijevih unukov. In v tej tako mnogoštevilni družini ni skozi celih 48 let nihče umrl.

Kako dolgo je znan že premog v Evropi? Mnogo ljudij biva sedaj med nami zlasti po mestih, ki ne morejo biti brez udomačenega kuriva — premoga. Pač pa jih je med njimi malo, ki bi znali za čas in začetek te kurjave. Tem hočemo pojasniti. Leta 1295. došel je neki benečanski popotnik iz Kitaja domu ter prvi začel razlagati, da v Kini kurijo z nekim črnim kamenjem. Ali ljudje mu niso verjeli. Toda že leta 1305. so našli takšen črn kamen blizu angleškega mesta Newkassel, kateri je gorel, ko so ga zažgali. Tam se je začel prvi premogokop, od koder se je razpošiljal po celem Angleškem. Ali temu podjetju so se delale tudi razne ovire. L. 1372, prepovedala je vlada v Londonu gorivo s premogom, češ, da ta dim je zdravju škodljiv, ker onečiščuje zrak. Vendar ta prepoved ni dolgo trajala, kajti ravno v Angliji je dandanes vsled mnogih tovarn vse „črno“ od premogovega dima. Drugod po Evropi se je to kurivo udomačilo še le v petnajstem stoletju in sicer najprej v Švediji. Pri nas pa se je jelo rabiti še le v minolem stoletju. Največja zaloga premoga nahaja se v Zjedinjenih državah v Ameriki, nato na Angleškem in Irskem. V Avstro-Ogrski se nahaja največ premoga na Češkem.

Potujoča vas. Koncem preteklega meseca se je začela vsa vas Vaglio (v Modeni na Laškem) pomikati s cerkvijo, njivami in travniki proti strugi reke Scoltena. Premikanje vrši se počasi — 20 centimetrov na uro, 4 do 5 metrov na dan — pa je že povzročilo porušnje vseh poslopij in nastalo je novo jezero, ki meri 2 km² in še od ure do ure narašča. — Vas Vaglio leži v Etruskem Apeninu 800 m visoko nad morjem v sredi gorovja, nad čegar vznožju teče mimo Scoltena, ki se zliva v reko Panaro. V vasi biva 900 stanovnikov, ki se žive od živinoreje, vinoreje in sviloreje. Isti dan popoldan je župnik, čigar hiša stoji na najvišjem kraju vasi, s strahom zapazil, da se župnišče premika, ter navzdol proti dolini pomika. Dal je biti plat zvona. Ljudje so prišli jaderno k cerkvi. Ni bilo dvomiti, cerkev, župnišče in nadarbinsko zemljišče, obrežje 700 m dolgo in 400 m široko, pomikalo se je polagoma navzdol. Ni bilo moč vstaviti tega gibanja. Torej ni drugega kazalo, kakor iz cerkve in sosednih hiš premakljivo blago iznositi ter je spraviti v varno zavetje. Do polnoči so iz cerkve pospravili slike, orglje, klopi, spovednice še celo dragocena kamenja iz oltarjev ter je spravili v bližnje razvaline srednjeveškega gradu, kajti tega temeljni zid je bil na skalo zgrajen in se ni bilo bati, da bi se sesedli in umaknili. Po teh razvalinah so tudi pospravili hišno orodje župnikovo in sosednjih kmetov. Le 4 zvonov si niso upali potegniti iz zvonika, kajti ta se je nagnil in videti je bilo da se bode razsul. Drugi dan v petek se je jela tudi nižje od zvonika ležeča vas pomikati proti dolini. Obrežje pomikajoče se, je merilo na daljavo 1700 m, na širjavo pa 800 m. Na večer istega dne je nesreča do verhunca prikipela. Pod pritiskom perstenege plaza nastalo je valovito vspenjanje obrežja, perstene plasti so se druga druge stiskale ter so poru-

šile in podsule drevesa in hiše. Prebivalci vasi zamogli so od vsega svojega imetja le orodje in živino oteti. — V noči na soboto dvignila se je struga reke Scoltena za 6 metrov. Voda reke je zastajala in kmalu je nastalo jezero. Poslednje dni se je bila struga po pritisku gibajočih se zemeljskih plasti zopet za 4 m dvignila in novo tvorjeno jezero se je razširilo. V nedeljo zjutraj nudi se je stanovnikom vasi Vaglio in številnim okoličanom, ki so skup privreli, najstrašnejši prizor vseh dni. Kakor da bi pokopališče dvignila silna podzemeljska pest, zobočil se je ono 8 m visoko. Potem so se tvorile v tem zemeljskem oboku prege in spoke. Mnogi grobi so se odprli, okostja in na pol trohnela trupla so se prikazala. Kmalu potem se je cerkev podrla. Razvaline pokrile so večino pokopališča in ni bilo več videti odprtih grobov. Ob enim začelo je snežiti. 24 ur je snežilo in sneg je tvoril takorekoč belo mrtvaško odejo čez nesrečno opustošeno vas. Naslednje dni se je še vedno zemeljska lavina niže pomikala. Za njo ni več videti sledu od nekdanjih hiš, vrtov, gojzdov in cest. Vse je razdejano. Hud nalive je še shujšal položaj. Kako žalostne velikonočne praznike so imeli pač ti ubogi ljudje!

Razstava psov na Dunaju. Ne samo državni zbor, v katerem ne odmevajo vedno „človeški“ glasovi, — tudi internacionalna razstava psov bode zborovala v naši cesarski stolnici. To razstavo posetijo psi iz vseh dežel ne le naše monarhije, marveč tudi inozemski. Prične se 4. maja in bode trajala do srede maja. Nagrade znašajo 10.000 K in mnogo zlatih in srebrnih dobitkov. Kdor hoče poslati kakega lepega psa ali psička, oglasiti se mora pri razstavinem odboru, Dunaj Singerstrasse 32.

Solstvo v Budimpešti. V Budimpešti, kjer vladajo liberalci, je 94.146 za šolo godnih otrok, a v šolo jih hodi 11.590. Šolski nadzornik pravi, da se roditelji radi velike bede ne brigajo za svoje otroke. Kam bi privedla taka „prosveta“?

Naša nervozna doba, ki jej tolikanj oči tajo kot taki, venderle tudi sama po sebi proizvaja pomočke, da oblažuje izmučno drevenje in vrvenje za zaslužkom s skrbnejšo hranitvijo, ki pospešuje zdravje ter tako ljudstvu zvišuje občno blaginjo in moč. Tem pomočkom je treba najprej prištevati Kathreinerjevo Kneippovo sladno kavo. Ta se je v zdravstvenem oziru izkazala za jako blagodejno primes zrnati kavi; obenem pa omogočuje ob istih stroških uporabo boljvrstne pijače, s čimer se bistveno plemenituje ukus vsakdanje kavine pijače. Kjer pa je treba gledati na večji prihranek, daje Kathreinerjeva Kneippova sladna kava tudi brez zrnate kave prijetno, jako prijazno pijačo. Sama na sebi ima namreč ukus zrnate kave, ki jej ga po Kathreinerjevem izdelnem načinu daje izvleček iz kavine rastline. Lahko prebavna je, krvotvorna in redilna; v obče jo zdravniki priporočajo ženskam in otrokom, takisto onim, ki jim je sploh prepovedana zrnata kava. Nobena gospodinja in mati naj ne odlašaja več uporabljati to pristno rodbinsko kavo; samo pazi naj pri nakupovanju natančno na izvirne zavoje z varstveno znamko „župnik Kneipp“ in imenom „Kathreiner“.

Armade evropskih velesil brojijo skupaj v mirnem času 3.238.210 mož, v vojnem času pa 10.647.500 mož. Trozveza šteje 1.172.577, odnosno 8.381.000 mož, dvozveza, Rusija ter Francija 8.609.000 mož. V trozvezi je najmočnejša Nemčija s 604.168 (5.000.000), potem Avstro-Ogerska s 350.657 (1.872.000) in konečno Italija z 217.752 (1.509.000) možmi, v dvozvezi pa Rusija z 1.018.000 (4.556.000) in Francija s 607.525 (4.053.000) možmi. Anglija ima za vojsko pripravljenih — na papirju 870.811 vojakov, Belgija pa 229.284.

Električna železnica v zraku. Človeku se dozdeva skoro nemogoče, da bi prišli časi, ko se bode možno z elektriko voziti po zraku, in vender je to izvedljivo, kakor poročajo ruski časopisi. Rusko ministerstvo jelo se je pečati s to mislijo. Povod temu je dal slavni ruski inženir Romanov, kateri je minulega leta napravil kratko električno progo blizu Cegačive, ki se je pa vrlo dobro obnesla. Sedaj namerava svoj si-

stem prirediti za krasno železniško črto, ki vozi med Moskvo in Petrogradom. Ta železniška črta je ena najzdravejših črt in tudi najdražjih. Ko se namreč pri gradnji te železnice strokovnjaki niso mogli zjediniti kje naj bi tekla, vzel je pa ruski car Aleksander svinčnik, zaznamoval na papirju Moskvo in Petrograd in med njima potegnil ravno črto, rekoč: „Tako naj bode!“ In tako je bilo. Nehali so prepiri in črta se je gradila naravnost, brez ozira na to, da je bilo treba odstraniti velikanskih zaprek na istej črti, katerih odstranjenje je stalo mnogo milijonov. Romanov hoče sedaj nadomestiti par z elektriko in vzdigniti progo nad zemeljsko površino. Stalo bi to delo seveda približno 350 milijonov frankov, letni stroški bi znašali okoli 35 milijonov frankov. Velika svota res, toda kaj je to za bogato Rusijo. Po računu Romanovem bi ta električni vlak prevozil 120 kilometrov vsako uro in vozina bi znašala za vsak kilometer daljave za osebo samo 4 vinarje. Ako se ta velikanski načrt ruskega zemljemerca vresniči, bila bi Rusija za enega velikanskih napredkov bogatejša.

GLASNIK.

Osemurno delo v rudnikih.

Socijalno politični odsek na Dunaju je te dni nadaljeval razpravo o predlogih glede znižanja delavne dobe v rudnikih.

Posl. Kolischer je zagovarjal z vsem ognjem svoj predlog za deveturno delo.

V popoldanski seji je prvi govoril naš poslanec dr. Žitnik, ki je rekel mej drugim: Vem, da bodo moje besede zadele hud odpor pri večini odsekovih članov. Toda to me ne straši, da ne bi ob kratkem utemeljil svojega in svojih tovarišev mnenja o tem vprašanju. Mene pač nihče ne more prištevati soc. demokratu, in vender hočemo glasovati za osemurno delo v rudnikih sploh. K temu nas ne sili agitacija gotovih kričarjev, ki se ponajajo s patentovanim prijateljstvom do delavstva, ampak dejanske razmere, oziri na zdravje in mnoge nevarnosti delavcev pod zemljo. Bilo bi neskomarno, predrzno, ko bi hotel tukaj v odseku predavati o delavskem vprašanju sploh in v rudnikih posebe.

To vprašanje je na dnevnem redu že nekaj desetletij v javnosti sploh, pri nas in vseh industrijskih državah. Jako bogato je tudi strokovno slovstvo, ki se temeljito bavi s tem vprašanjem. V raznih zastopih so dolgotrajne in stvarne razprave pojasnile splošno delavsko vprašanje. Kdor se je pečal s tem vprašanjem, ima danes že gotovo mnenje, trdno prepričanje. In to je, da je načelna zahteva osemurnega dela v jamah, na glašam, v jamah, globoko pod zemljo, v nezdravem zraku, v vedni nevarnosti, opravičena. Odločno pa bi moral ugovarjati, ko bi se ta določba skušala razširiti na delavce sploh, torej tudi na poljedelske delavce, kakor to poskuša soc. demokratska stranka. (Schuhmeier ugovarja.) Da, so soc. demokratski agitatorji, ki so nepoznaoč razmere ali pa z namenom vrgli glasilko osemurnega dela tudi na kmetih. Pred očmi imam seveda v prvi vrsti naše kranjske kmete, ki so od leta do leta, od dneva do dneva večji reveži. Jaz sem odkritosrčen prijatelj vsakega delavca.

Sedaj pa naj se določi, da sme hlapec ali dekla delati le osem ur na dan! Mej delom na polju in delom v jami pod zemljo je razloček, kakor mej jasnim solncem in temno nočjo. Ob košnji in žetvi morajo kmetje z delavci ob prvem svitu na delo do trdne noči, dočim po zimi marsikje oblegajo gorke peči. Saj že danes kmet težko dobi marljive posle. Ko pa bi obveljala soc. demokratska zahteva, potem bi moral zadnji kmet prodati svoje zemljišče ali pa je pustiti v puščo. Zato odločno protestujem proti tej agitaciji (pritrjevanje), ki seje nezadovoljnost med kmetiški stan. Pridni posli so pri poštenih gospodarjih člani družine tudi ob boleznih. Mi želimo pri tej predlogi, da se delavcem v jamah olajša delo, ker to vprašanje je najbolj pereče, odkar se je v zadnjem stoletju oprostilo gospodarsko življenje vseh zakonitih

spov in razvila divja konkurenca. Jaz nočem dalje o tem govoriti, ker gospodarskega liberalizma slabe posledice za človeško družbo, države in delavske stanove so obče znane.

V prejšnjem stoletju že se je iz delavstva samega razvilo rudarsko pravo in cesar Ferdinand I. je določil v svojem rudarskem redu, da naj delavec v rudniku dela, izvzemši v nedeljo in soboto popoldne, po 8 ur na dan. Osemurno delo je bilo pravilo sploh za nemško rudarsko pravo do prevrata v minulem stoletju.

Rudarstvo je sploh toliko časa cvetelo, dokler so zakoni omejevali roparska podjetja posameznih špekulantov in zatiranje delavcev. Ko pa so podzemeljski zakladi postali navadni predmet industrije, pričele so se razvijati sedaj že marsikje neznosne razmere. Ta industrija hoče hitro obogateti, izrabiti sedanost brez ozira na bodočnost z malimi troški v najkrajšem času. In ko so potekli zakladi v posamezne roke, ostanejo delavci sami v bornih kočah brez kruha in varstva za obilo družino. Jaz ne trdim, da to velja za industrijo sploh, ampak za mnoga, mnoga podjetja, osobito pa za premogokope. Vem, da ta izjava ni vsakomur všeč, a to me ne moti. Kot poslanci, zakonodajavci se ne moremo in ne smemo ozirati na posameznike, ampak na splošno prebivalstvo, da poravnamo, kolikor mogoče, razna nasprotja med delodajavci in delavci. Jaz nisem nasprotnik industrije, nasprotno vem dobro ceniti velikanski pomen industrije za državo in deželo. Jako obžalujem, da ima ravno v moji ožji kranjski domovini industrija tako malo domačih podpornikov. A temu je v prvi vrsti vzrok pomanjkanje domačega kapitala in podjetnega duha. Vsaka stvar ima solčno in senčno stran, tako tudi industrija, ki je osnovana na nezdravi, špekulativni podlagi. Da pa industrija v Avstriji peša v primeri z nemško industrijo, temu niso vzrok delavske zahteve, ampak nedostatne komunikacije, visoki tarifi, visoke davščine, razni slabi izdelki površnega dela in ne v zadnji vrsti trgovske in carinske pogodbe, kakor tudi samovoljno gospodarstvo v ogerski državni polovici.

Moje mnenje je torej, da pošteno delo dobi zakonito varstvo, in osemurno delo v rudnikih pod zemljo je primerno človeški naravi. V istini imamo v rudnikih — ne všteti premogokope — že osemurno delo, kajti le 3200 delavcev dela v rudnikih dalje, nego osem ur. Ker je torej že v navadi, zakaj bi se tudi v zakonu ne določilo. To bi pospešilo delo, povzdignilo veselje do dela in sploh vzbudilo zadovoljnost delavstva. Pred očmi imamo delavce v Idriji. Tu je že večinoma osemurno delo, in vender si delavci žele zakonite določbe. In pride morda kmalu čas, da bode morala vlada z ozirom na strupeni vzduh vsaj za nekatere delavce delo znižati tudi pod osem ur.

To so ob kratkem razlogi, iz katerih glasujem za osemurno delo ne samo v premogokopih, ampak v rudnikih, za delavce pod zemljo sploh. Pripravljen pa sem glasovati tudi za jasno določene izjeme, ki jih vsaj v prehodnem stanju nujno zahtevajo pri posameznih podjetjih dejanske razmere tehnične in gospodarske narave. Glasujem torej za Cingrov predlog, ki pa potrebuje primernih prememb. Ako ta predlog ne obvelja, glasujem za Schoiswihlov posredovalni predlog. Ko pa bi ista predloga, česar pa ne verjamem, ne obveljala, potem nam seveda ne preostaje drugéga, nego glasovati za Kolischerjev predlog, kajti bolje nekaj nego nič.

Za Žitnikom sta govorila še baron Morsey in vladni zastopnik Zechner. Ta je odločno izjavil, da vlada dovoli le deveturno delo in sicer samo za premogokope.

S tem je bila glavna debata končana. Pri glasovanju je bil Cingrov predlog odklonjen z 19 proti 11 glasovom.

Za Schoiswihlov predlog o katerem smo že poročali, je glasovalo 15 članov, 15 proti. Na to je še načelnik dr. Gross glasoval proti, in tako je bil tudi Schoiswihlov predlog z enim glasom večine odklonjen. Ostal je torej še Kolischerjev, oziroma vladni predlog. Dr. Kolischer je zopet prevzel poročilo. Nadrobna razprava se je včeraj pričela.